Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 25, 1919, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 25. junija (June 25), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 148

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

Diktatura ogroža Jugoslavijo

Opozicija zahteva nove volitve. Vojaške čete zatrle izgrede v Zagrebu, kjer so bili štirje ubiti, šest drugih umira in sto leži ranjenih. Kralj apelira na Hrvate za mir. 40,000 oseb sprejelo trupli ubitih poslancev in ju nosilo po ulicah in 200,000 oseb je šlo za pogrebom. Ostra cenzura zatira časopise in shodi ter demonstracije so prepovedane.

Zagreb, 24. jun. — Pavle Radič in dr. Besariček, umorjena poslanca, sta bila včeraj pokopana ob navzočnosti 200,000 žalovalcev. V dolgem sprevodu je korakalo več tisoč kmetov v beli narodni noši, bosih in s svečami v rokah. Svetozor Pribičević, vodja demokratov, je bil na pokopališču glavni govornik, ki je prečital telegram Stepana Radiča iz bolnišnice v Belgradu, ki se glasi:

"Strašna afera v dvorani skupščine je bila veliko hudodelstvo za našo deželo. Moja prva misel je bila, da Hrvaška ne sme nikdar več poslati svojih zastopnikov v Belgrad, vendar pa se ne smemo prenagliti. Hrvatje so se težko borili za Jugoslavijo, zato se ne smejo izneveriti. Mi zaupamo kralju Aleksandru; mi verujemo v bodočnost naše domovine. Zdaj, ko so Slovenci z nami, moramo nadaljevati boj."

Zagreb je bil danes miren.

Belgrad, 23. jun. — Položaj v Jugoslaviji je kaotičen. Kmetsko-demokratska stranka (koalicija Radičeve kmetske stranke in demokratov) je sklenila, da njeni poslanci izstopijo iz narodne skupščine in se ne vrnejo več v Belgrad, dokler se ne izvrše nove volitve in ne pride nova, svobodna vlada na krmilo. Reorganizacija vlade na temelju strank v sedanji skupščini je nemogoča in alternativa je — vojaška diktatura.

Izgredi v Zagrebu so prenehali pod železno pestjo vojaške sile. Število žrtev, ki so padle pod kroglami žandarjev pred kavarno Korzo v četrtek zvečer, je večje kot pa je bilo prej poročano. Štirje so bili ubiti in čez sto ranjencev leži v bolnišnicah; šest ranjencev umira. Med težko ranjenimi je okrog deset policajev.

Ogorčenje nacionalističnih elementov, ki že več tednov vodijo protestne demonstracije proti ratifikaciji nettunskega pakta z Italijo, seveda še ni poleženo in novi krvavi nemiri niso izključeni kljub temu, da so vsa večja mesta na Hrvaškem — vojaški tabori.

Ogromne množice ljudstva so bile zbrane včeraj na vseh postajah, koder je šel mimo vlak s truploma umorjenih poslancev iz Belgrada, ampak vojaštvo je bilo povsod pripravljeno za vse slučaje in bil je mir. Zagreb je poln ljudstva in vojaštva. Danes se vrši pogreb Pavla Radiča in dr. Besarička.

Vladni organ "Edinstvo" je včeraj priznal, da ima kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca viharne čase pred seboj. Dr. Korošec, minister zunanjih zadev, je odredil ostro cenzuro na brzojavke in telefonska poročila. Časopisi nasprotnih strank so dnevno zaplenjeni in izhajajo napol prazni.

Opozicija divje napada režim in toži, da tragedija v zbornici ni bila golo naključje ali izbruh pobesnelega črnogorskega poslanca, pač pa da je bila pripravljena po načrtu z namenom, da se uničijo voditelji opozicije. V Zagrebu je nepopisen srd proti radikalom in Srbom sploh. Tam pravijo, da je dvojni umor v zbornici rezultat zarote, katero je naredila "srbska črna roka," tajna vojaška organizacija. Drugi faktor v nasilni kampanji je organizacija šovinistov "Orjuna," ki je razširjena po vsej Jugoslaviji.

Kralj je včeraj apeliral na Hrvate, naj bodo mirni. Apel je bil izročen vodstvu kmetsko-demokratske stranke, h kateri sta pripadala ubita poslanca. Stepan Radič, voditelj te stranke, ki leži težko ranjen v belgradski bolnišnici, je tudi apeliral po svojih prijateljih na svoje pristaše doma, naj poslušajo kralja in ne izzivajo krvolitja.

Zagreb, Hrvaška, 23. jun. — 40,000 oseb je včeraj napolnilo ulice in trge Zagreba, ko so pripeljali iz Belgrada trupli Pavla Radiča in dr. Besarička, ki sta bila v sredo ubita v parlamentu. Krsti z mrličema so nesli na ramah s kolodvora do glavnega stana kmetsko - demokratske stranke, kjer so ju položili na javni oder med gorami vencev rož. Nato je dolga vrsta mož, žena in otrok molče korakala mimo mrličev. V mestu je bil mir, kajti vojaške čete z nasajenimi bajoneti so stale na vseh vogalih.

Kaj se zgodi danes, ko pokopljejo ubitega poslanca — kaj bo jutri, ne ve nihče.

Stanje Stepana Radiča je danes dvomljivo. Dočim poročajo uradno, da se mu stalno obrača na bolje, se glasi drugo poročilo, da je slabši in da se zdravniki boje za komplikacije v pljučih.

Dunaj, 23. jun. — Dr. Gustav Singer, odlični dunajski zdravniški specialist, je bil brzojavno pozvan v Belgrad k Stepanu Radiču, ki se nahaja v kritičnem položaju. Dr. Singer je odpotoval v letalu. Belgradska vlada je v strahu, da Radičeva smrt izzove sveže izgrede na Hrvaškem.

Prava izobrazba mladine zelo potrebna

Pošiljajte svoje otroke ob počitnicah v muzej.

Chicago, Ill. — Zadnji teden se je zaključil šolski poduk. Počitnice so in otroci si lahko povečajo svoje znanje, ako obiskujejo naturno-historični oddelek Fieldovega muzeja. Lani je ta oddelek rešil vprašanje, kam naj se pošiljajo otroci ob počitnicah, da so varni pred nezgodami, ki preže nanje, ako se igrajo na cesti, in da si razširijo svoje znanje. Muzej je vsak dan odprt od devetih dopoldne pa do šestih zvečer.

Starši, ki hodijo delat ali po opravkih v notranje mesto, lahko vzamejo otroke s seboj in jih oddajo v muzeju.

Za otroke je muzej dežela čudežev, v kateri se veliko nauče, je šola brez učiteljev, šolskega zvona, knjig in nalog. V Muzeju je razstavljenih toliko različnih predmetov, da otrok lahko prebije vsak teden v muzeju po en dan, pa se bo zmerom učil nekaj novega in zanimivega in nikdar dolgočasil. Otrok bo vedno videl nekaj, kar obuja njegovo pozornost.

Z današnjim dnem so pričela tudi predavanja, ki jih obdržava spremljevalec o različnih predmetih. Ob enajstih dopoldne bo predavanje "Indijanci puščave", popoldne pa o šoti, premogu. Popoldansko predavanje prične ob treh. Jutri v torek bo predavanje o lanu in bombažu, popoldne pa o živalskih družinah. V sredo bo predavanje o Mikroneziji in Polineziji in ovočju. V četrtek o antropologiji, botaniki, geologiji in živalstvu. V petek o čejenskih Indijancih in stavbinskem materijalu. Tisti, ki hočejo poslušati ta predavanja se zberejo v muzeju pri severnih vratih.

Stavbno delo pešalo v prvih štirih mesecih

Gradilo se je manj domov in manj velikih poslopij, ki ne služijo ljudem za bivališča.

Chicago, Ill. — "Labor Bulletin", ki ga izdaja delavski department države Illinois pripoveduje v svoji majski izdaji, da je stavbinska industrija pešala prve štiri mesece v letu. Ponavadi stavbinska industrija oživi v mesecu aprilu. Letos je pa v tem mesecu še pešala. Statistični podatki iz 28 mest, govore, da je bilo letos vzetih stavbinskih dovoljenj za $4,584,000 manj kot v mesecu aprilu leta 1827. Ako se pa primerjajo štatistični podatki s podatki za štiri mesece lanskega leta, tedaj se prepričamo, da je bilo letos v prvih štirih mesecih vzetih za $40,208,000 manj stavbinskih dovoljenj, kot v prejšnjem letu. Najbolj so se znižala dovoljenja za zgradbo domov. Tudi v Chicagu so letos izdali veliko manj stavbinskih dovoljenj za gradnje domov, kot lani. Stavbinska dovoljenja za domove so se znižala za $8,900,000, za druga poslopja, v katerih ne prebivajo ljudje pa za $4,400,000.

Druga mesta tudi poročajo, da se letos gradi velik manj domov kot lani.

TRUST IZDAL MILIJONE ZA OGLAŠEVANJE.

Zvezna obrtna komisija ima v rokah dokumente o trustovi propagandi v časopisju.

Washington, D. C. — Trust za proizvajanje in oddajanje električne sile je izdal milijone dolarjev za oglaševanje svojih interesov samo v državi Missouri, kakor je razvideti iz dokumentov in korespondence, ki jo je dobila v roke zvezna obrtna komisija, ki preiskuje trustovo propagando.

Obrtna komisija ima v svojih rokah korespondenco med J. S. Hubbardom, izvrševalnim tajnikom Missouri Press asociacije, in J. B. Sheridanom, direktorjem trustovega propagandnega biroja za Missouri, ter raznimi uredniki časopisov.

Sheridan je pisal Hubbardu l. 1922, da lahko napravi $50,000 v par mesecih, ako bo pisal in propagiral za trustove interese. Časniška asociacija pa nad milijon dolarjev v enem letu samo za oglase, ki jih bo dobivala od trustovega propagandnega biroja.

Sheridan je tudi spisal večje število esejev o javnih napravah, kateri so bili zanešeni v učne knjige. V skoro v vseh šolah države se je dijake poučevalo o ekonomskih vprašanjih na način, ki ga je uravnal trustov propagandni biro. Glede tega je nastal v državni zbornici hud boj, v katerem so nekateri člani zbornice zahtevali, da se odpravi državne komisija za učilišča, ker se je izkazala, da je bila nezmožna uravnati smernice proti sistematični propagandi trusta javnih naprav.

32 ubitih v novi mehiški bitki.

Mexico City, 23. junija. — "Excelsior" poroča o bitki med zveznimi četami in klerikalnimi vstaši, ki je trajala osem ur zadnjo sredo pri Las Huertasu v državi Jalisco. Padlo je 22 vstašev in 10 federalcev, dalje je bilo 30 vojakov ranjenih. Vstaši, katere sta vodila župnik Pedroza Vega in neki Rodolfo Loza, so bili tepeni in pobegnili so z voditelji vred. V bitki je bilo 300 vojakov in okrog 400 vstašev.

ZA ZAVEDNE DELAVCE VELJA LE ENO

In sicer to, da obe stari stranki — republikanska in demokratska — podpirata in zagovarjata kapitalistični gospodarski red.

Chicago, Ill. — Za razrednozavednega delavca, ki misli s svojimi možgani in ne potrebuje drugih, da zanj mislijo, le eno drži in sicer to, da je vsak nasprotnik delavskih interesov, kdor zagovarja in podpira kapitalistični gospodarski sistem ali sistem blagovne produkcije in distribucije za profit. Vsaka stranka, ki zagovarja in podpira ta gospodarski sistem je nasprotnica delavcev, pa naj bo njen program še tako navidezno prijazen delavstvu, kajti ta prijaznost ne pomeni nič drugega, kakor da bi stranka rada oprala kožuh, ne da bi ga zmočila. Misleč razrednozaveden delavec ne verjame v dobre in slabe ljudi, ampak v resnico, da razmere ustvarjajo ljudi. Kapitalistični gospodarski sistem ustvarja slabe razmere in za to so ljudje taki, kakršne razmere ustvarja slab in za človeško škodljiv gospodarski sistem.

Še nekaj dni in demokratična stranka bo imenovala svojega predsedniškega kandidata, najbrž Al Smitha, governerja države New York, nakar prične še le pravi politični cirkus. Buržoazni političarji se bodo pograbili med seboj vsak bo hvalil vrline svojega kandidata, nasprotnega pa obmetaval z blatom in sicer tako pošteno, da bo vrgel vanj toliko blata, kolikor ga bo mogel doseči. Svojega kandidata bo kazal angelja, nasprotnega pa kot peklenščeka. To obmetavanje z blatom bo postalo tako obširno, da bo postalo abotno in ogabno. To obmetavanje z blatom pa nima drugega namena kot zmešati delavno ljudstvo, da ne bo razumelo, da je zanj vse eno, ako glasuje za kandidate republikanske ali pa demokratične stranke. Za delavno ljudstvo se ne bo prav nič izpremenilo v tej smeri, da se zanj izpremene gospodarske razmere, v katerih živi. Kapitalizem ostane nedotaknjen, kar pomeni, da se bo njegov sinček imperijalizem še bolj krepko razvijal in rasel. Za izpremembe sedanjih gospodarskih razmer, za odpravo kapitalizma se načelno, legalno in ustavno bojuje le socialistična stranka. Njen program je jasen, določen in razumljiv brez priveskov za podaljšanje življenja kapitalizmu. To je edina stranka, ki se lahko priporoči delavnemu ljudstvu, da naj glasuje za njene kandidate. Kdor bo glasoval za kandidate socialistične stranke, bo glasoval za odpravo kapitalizma in socialistični gospodarski sistem ali za sistem blagovne produkcije in distribucije za ljudske potrebe, glasoval bo za mir, za osebno svobodo, svobodo tiska in zborovanja, za odpravo brezposelnosti, nečloveških delavnih in življenjskih razmer, proti podjarmljenju tujih narodov, proti militarizmu in navalizmu, proti čaščenju velikih tatov in sleparjev, z eno besedo, glasoval bo za vse, kar se razume pod besedami ljudski interesi, med katere spada tudi spopolnjevanje ljudske izobrazbe do popolnosti.

Kdor trezno sodi in misli s svojimi možgani, bo glasoval za kandidate socialistične stranke in ne bo vpoštevaval kandidatov, ki mu jih bodeta preporočili republikanska in demokratična stranka kot dobrega človeka, kajti republikanska in demokratična stranka sta pod kontrolo Wall Streeta, v katerem so nastanjeni varuhi in čuvaji kapitalizma in varuhi njegovega sinčka imperijalizma.

Organiziranje delavcev v avtni industriji ovirano

Dobrotvorne naprave in znaki, ki hvalijo lojalnost delavcev do kompanije, store svojo dolžnost.

Detroit, Mich. — Avtotovarnarji se še niso poslužili kompanijske unije, da preprečijo organiziranje delavcev v avtoindustriji, zato se pa poslužujejo drugih sredstev, ki so pa ravnotako učinkovita, kot so kompanijske unije. Razume se, da kompanije ne uvajajo teh naprav radi človekoljubja do delavcev, ampak avtokompanije so prišle do prepričanja, da je konkurenca v industriji tako ostra, da si mora kompanija prizadevati, da obdrži svoje delavce. General Motors kompanije, poznana tudi kot avtotrust, ima razne naprave in se poslužuje raznih metod, da obdrži svoje delavce pri dobri volji in v zadovoljnosti. V tovarni v Flintu, Mich., v kateri producirajo avte Buickovega sistema, izdaja svoj list "The Buick News", ki prinaša veliko člankov in vesti o dobrotvornem departmentu kompanije, o kolajnah, ki jih daje kompanija starim delavcem za dvajsetletno delo pri kompaniji, kompanijski godbi, plesih, privatnih družinskih veselicah, piknikih in o tekmah s konjskimi podkovami. Take vesti in članki vplivajo na delavca in ga bolj tesno priklenejo na tovarno.

V tovarnah General Motors kompanije je skupinsko zavarovanje bolj po imenu prostovoljno, toda delavci, ki delajo v tovarni Fisherbody kompanije izjavljajo, da nimajo nobene izbire glede zavarovanja. Predelavci dobe nalogo, da naj dosežejo 100-odstoten uspeh.

V tovarni, v kateri izdelujejo avte Studebakerjeva sistema se delavci silijo se zavarovati in pristopiti k atletičnim društvom. Ako plačajo en dolar imajo vstop do atletičnih iger skozi eno leto. Ta tovarna ima obširen načrt za spodbujanje delavcev k marljivosti in lojalnosti do kompanije. Kdor postane nelojalen, se mu ustavijo izplačila. Ampak lojalni delavci, ki nikdar ne govore o delavski organizaciji, so pohlevni in ponižni so opravičeni do kolajne in brona, srebra ali zlata, ako so delali pri tvrdki število določenih let.

Kompaniji Chrysler in Dodge sta se tudi posvetili blagostanjskemu delu. Chrysler kompanija vzdržuje sklad dobre volje, prireja piknike in prodaja svojim uslužbencem svoje delnice. Dodge kompanija zopet izigrava druge poteze. Obe kompaniji sta zdaj pod kontrolo Wall Streeta.

V Kenoshi, Wis. je Nash Motors kompanija. Ta kompanija zdaj pomaga zlomiti stavko pleteninarskih delavcev pri Allen A. kompaniji. Delavcem, ki delajo pri tej kompaniji, se odtegujejo prispevki za Društvo kristjanskih mladeničev! Ta kompanija se hvali, da njeni delavci lastujejo za $25,000,000 delnic. Kompanija se baha s klubovimi hišami za delavce, raznimi delavskimi atletičnimi društvi in godbami. Podpredsednik kompanije meni, da take naprave pripomorejo, da so delavci bolj privezani na podjetje. Fordova kompanije se manj zanima za blagostanje svojih delavcev. Zanima se za to, da je dobra policijska služba v podjetju in da se nadzorovanje delavcev dobro izvaja.

Izkoriščanje v teh tovarnah se prav nič ne prikriva, kakor tudi ne mržnja do delavskih strokovnih organizacij.

Eksplozija v Belgiji; 13 mrtvih.

Bruselj, 23. jun. — V Brugesu je včeraj eksplodiral tank s kisikom. Razstrelba je podrla več hiš in usmrtila osem odraslih oseb ter pet otrok.

IZDELOVALCI SMOTK V BOJU ZA OBSTANEK

Organizirani izdelovalci smotk izdelaje le še tri odstotke popušenih smotk v Chicagu.

Chicago, Ill. — Nekoč so organizirani izdelovalci smotk v Chicagu izdelali 20 odstotkov smotk, ki jih je potrebovalo to mesto. Danes pa izdelajo organizirani izdelovalci komaj slabe tri odstotke od dveh miljonov smotk, ki jih mesto potrebuje. Štiri odstotke smotk pa izdelajo neorganizirani delavci v Chicagu, vse druge smotke pa prihajajo od zunaj, največ iz Philadelphije. Danes dela v organiziranih delavnicah le še pet sto delavcev, leta 1918 jih je pa bilo še 3,500.

Veliko konkurenco dela nova smotka pod imenom George W. Childs, ki stane pet centov. Ta smotka pod tem imenom je že staro blago, ki se je nekoč prodajalo v Chicagu več ko skozi dvajset let. Trgovci na debelo so to smotko prejemali od ameriškohavanskega tobačnega trusta, ampak sedaj se skuša te vrste blago prodati za vsako ceno. Trgovci na debelo imajo lepo število agentov in s pomočjo teh agentov skušajo spraviti novo blago na trg. Ako se jim to posreči, je trust seveda zmagal. Trustovski nameni se le tedaj izjalovijo, ako delavci zahtevajo smotke unijskega izdelka, če ne, pa zmaga trust in spravi v denar smotke, ki jih šeli izdelovati in prodajati.

Ironija v današnjem položaju je ta, da je bila nekoč Havana American družba najbolj solidna unijska čikaška tvrdka, odkar se je preselila v Philadelphijo je pa največja nasprotnica organizacije v svojih delavnicah. Štiri neorganizirane delavke, ki zaslužijo po dvanajst do štirinajst dolarjev na teden, delajo pri stroju za izdelovanje smotk, a ta stroj pa izdela na dan do štiri tisoč smotk. Štirje izučeni delavci, ki delajo smotke na roko, pa izdelajo na dan le tisoč smotk. Stroj izdela štirikrat toliko smotk, kot delavec na roko, vrh tega imajo pa delavke še nizko mezdo. To pove, zakaj tobačni trust lahko konkurira organiziranim delavcem, ki se branijo izdelovati smotke s stroji. Unija tobačnih delavcev ni dovolila do leta 1923 vstopa strojnim delavcem, na njih izdelkih pa ni dovolila unijske znamke do leta 1927. Zaradi tega je bilo mogoče tobačnemu trustu razviti izdelovanje smotk s stroji. Tobačni delavci so malo pozno spoznali svoje napake in težak jim je zdaj boj proti tobačnemu trustu.

NESREČA NA KRIŽIŠČU.

Družina petih članov ubita.

Hobart, Ind. — Edward Traeger, njegova žena in trije otroci so bili v petek večer ubiti od vlaka Pennsylvania železnice na križišču v bližini mesta.

Družina je bila na poti v svojem avtomobilu na počitnice v Wisconsin. V deževnem viharju in megli pa ni zapazila bližajočega vlaka, ko je dospela do križišča in je vlak z vso silo treščil v avtomobil.

Mussolini prepustil skrb za mir velesilam.

Rim, 23. junija. — Mussolini je včeraj na prvem zborovanju fašistovske zveze industrij dejal, da zapadne velesile, ki "vodijo civilizacijo", ne bodo pustile, da bi kdo motil mir med njimi. Rekel je tudi, da Italija želi politični in socialni mir. Nato je govoril o "velikih uspehih" fašizma v industrijah in gospodarstvu.

Governer ne pošlje vojaštva v Kenosho

Odgovoril je mestni upravi, da vojakov ni treba, ker ima mesto dovolj policajev.

Kenosha, Wis. — Governer Zimmermann je v petek obvestil mestno upravo v Kenoshi, da ne bo ugodil zahtevi za milico radi nemirov, ki izvirajo iz izpora unijskih delavcev v nogovičarski tovarni Allen A. Governer je mnenja, da položaj ni tako resen kot ga slikajo razburjeni mestni uradniki. Mesto ima dovolj policajev.

Obenem so voditelji delavskih organizacij v Kenoshi informirali governerja, da histeričen apel za milico prihaja od tovarnarjev, ki ne morejo kontrolirati zločinskih elementov med stavkokazi. Voditelji zahtevajo, naj governer uvede preiskavo o odnošajih med krajevnimi oblastmi in Allen A. kompanijo.

Nobile rešen

Štirje ostali na ledu in Nobilev rešitelj tudi.

Kings Bay, 24. jun. — General Umberto Nobile, ki je vodil ekspedicijo 16 mož v zrakoplovu "Italia" na severni tečaj in ki je bil potem mesec dni ujetnik na ploči ledu s petimi tovariši, je bil včeraj priveden v letalu v Kings Bay. Pobral ga je švedski letalec. Nato se je letalec vrnil in pobral še enega moža, ki ima zlomljeno nogo. Ko pa se je vrnil tretjič, se je moral spustiti na drugo ledeno ploščo, ko se mu je letalo nekaj pokvarilo.

Sedem komunistov ubitih v Solunu.

Belgrad, 23. jun. — Vest iz Soluna se glasi, da so bili tam veliki izgredi in boji med vojaštvom in stavkarji. Vojaki so ponovno streljali na delavske množice in ubili sedem ter ranili 20 komunistov.

Andrews našel sledove pračloveka v Mongoliji.

Peking, 23. jun. — Roy Chapman Andrews, ki vodi tretjo ameriško znanstveno ekspedicijo v iskanju fosilov v mongolski puščavi Gobi, poroča, da je zdaj našel prve sledove pradavnega človeškega plemena poleg velikega bogastva okamenic davno izumrlih živalskih vrst. Andrews tudi javlja, da je v Mongoliji mir in vsi člani ekspedicije so zdravi.

POLITIKAŠI POZVANI NA PREISKAVO.

Zaslišanje se vrši v Chicagu.

Washington, D. C. — A. B. Fontaine, La Follettov politični nasprotnik, državni senator Claude MacKenzie, in L. Bowen, oba iz Minnesote, so dobili sodne pozivnice, da nastopijo pred senatnim odsekom, ki preiskuje denarne prispevke, izdane v volilnih kampanjah. Preiskava prične 25. t. m. v Chicagu.

Zaslišanja bosta vodila senatorja Steiwer in McMaster. Senatni odsek bo pazil na vse prispevke, ki bodo prihajali na obe stari stranki v tekoči volilni kampanji. Predsedniška kandidata in voditelji kampanj bodo morali poročati o vseh denarnih prispevkih, ki jih bodo prejeli.

Rop na vlaku.

Blissfield, Mich. — Neki bandit je v petek večer vstopil v ekspresni voz vlaka New York Central železnice, vrgel klerika iz voza in pograbil pošiljatev denarja v vsoti $50,000 ter, ko je vlak pričel voziti počasneje, ko se je bližal temu mestu, skočil na avtomobil, ki ga je čakal blizu postaje in pobegnil.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada, $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (May 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"KMEČKA IN DELAVSKA VLADA" V RUSIJI STOPA VEDNO BOLJ NA DESNO.

Kdo ne pozna ameriških komunističnih voditeljev in njih revolucijonarnih fraz in njih demagogičnih sredstev, katerih se poslužujejo za razbijanje delavskih strokovnih in podpornih organizacij, posebno naprednih, in med temi tudi Slovenske narodne podporne jednote z namenom, da ji škodijo, kolikor ji morejo. Ob vsaki priliki skušajo oblatiti vsakega slovenskega delavca, ki je razrednozaveden in dela na polju prosvete za osvoboditev delavskega razreda iz mezdne sužnosti. Razumljivo je, da razrednozavedni delavci, ki še niso udinjali in prodali svojega prepričanja Moskvi, imenujejo tako početje provokatorstvo in one, ki ga uganjajo pa provokatorje, kajti od teh delavcev zahtevajo, da se izrečejo za nasilno uničenje kapitalizma, ampak med tem pa skušajo zakriti napake, ki jih uganja "revolucijonarna kmečka in delavska vlada v Moskvi." Slovenski pregovor pravi, da vrč toliko časa hodi po vodo, da se ubije. Ljudje so lahko potrpežljivi, ampak tudi potrpežljivost ima svoje meje in končno se nit potrpežljivosti pretrga in se vrne šilo za ognjilo.

Zvesti in lojalni člani S. N. P.-J. so vedeli, da je bil Čičerin na obedu pri Mussoliniju in italijanskemu kralju in da sovjetska Rusija vzdržuje stike s fašistovsko Italijo, dasiravno ameriški komunistični vodje in podvodje naglašajo ob vsaki priliki, da ima Rusija kmečko in delavsko vlado, ki izvršuje voljo ruskega kmečkega in delavskega ljudstva. Vendar niso tega dejstva, ki pokazuje vse nekaj drugega, kot da je v Rusiji kmečka in delavska vlada na krmilu, in sicer to, da v Rusiji vlada klika diktatorjev, ki se sicer kolje in prepira med sabo, kdo bo na krmilu klike, ter vlada kmečko ljudstvo in industrijske delavce z železno pestjo, pokazali še nikdar v luči resnice. Ruski kmetje in delavci morajo sprejeti to, kar jim ta diktatorska klika ukaže sprejeti.

Pred dvema mesecema je prišel v Berlin afganski kralj Amanullah. Ko se je ta eksotični kralj pripeljal v Berlin, je bil socialist Loebe kot predsednik nemškega državnega zbora in visok dostojanstvenik prisiljen biti navzoč pri sprejemu eksotičnega "veličanstva." Takrat so komunistični vodje in podvodje takoj zavpili: "Evo vam socialpatriotske birokratske izdajice. Taki so!" Toda eksotični kralj ni ostal v Berlinu, odpeljal se je v Rusijo in dne tretjega maja, torej dva dni potem, ko se je s pravim pompom obhajal revolucijonarni prvi majnik, mednarodni praznik mednarodno organiziranega delavstva vsega sveta. Amanullah ni s svojo ženo prišel sam od sebe v Moskvo, ampak na povabilo "revolucijonarne kmečke in delavske" vlade v Rusiji. Po poročilu moskovske uradne poročevalne službe so bile izvršene veliko večje priprave za sprejem kraljeve dvojice, kot se je to zgodilo v Parizu, Londonu in Berlinu. Na kolodvoru je eksotičnega kralja in njegovo ženo pričakoval Kaladin, predsednik sovjetov, kot zastopnika komisarijata za zunanje zadeve pa Čičerin in Litvinov. Tam je bil tudi vojni komisar Vorošilov z drugimi visokimi častniki moskovske vojaške posadke. Kolodvor je bil praznično okinčan in tam je stala **častna stotnija** armade Sovjetske Rusije in "revolucijonarne kmečke in delavske vlade." Ta **častna kompanija** je sestala iz samih **gojencev moskovske vojaške oficirske šole.** Potem se je sprevod v mesto pričel pomikati ob kazanju velike vojaške sile. Pred kolodvorom je bila razpostavljena kar cela **divizija kavalerije, pa en bataljon infanterije.** Okoli kolodvora so bile zbrane velike ljudske množice, ki so živo pozdravljale kraljevi par, ki se je nastanil ob času njegovega bivanja v palači komisarijata za zunanje zadeve. Afganskemu kralju so bili kot **"častni kavalirji"** dodeljeni dva divizijska komandanta in Florinski, načelnik protokolov. Kot **"častna dama"** je bila kraljici dodeljena bivša grofica Kolontajeva, sedaj komunistka in poslanka Sovjetske Rusije v Oslu. Uradni list "Izvestija" je v proslavo kraljevega para izdal posebno izdajo in uvodnik v tej izdaji je **spisal Čičerin,** v katerem je eksotičnega kralja slavil kot **osvoboditelja in reformatorja svoje dežele.** Popoldne je bila slavnostna avdijenca v Moskvi pooblaščenega diplomatičnega zbora, zvečer se je pa vršil sprejem pri predsedniku sovjetov Kalaninu. „Tako je "revolucijonarna kmečka in delavska" vlada sprejela eksotičnega despota.

(Dalje prihodnjič.)

Važne spremembe priseljeniškega zakona

Dne 28. maja sta obe zbornici kongresa sprejeli zakonski načrt za odpomoč ločenim družinam in predsednik Združenih držav ga je podpisal dne 29. maja. S tem je načrt postal zakon. Prvič odkar je bila uzakonjena priseljeniška postava od leta 1924, so s tem bile uvedene neke spremembe v tem zakonu, ki vsaj deloma odgovarja dolgemu prizadevanju ljudi izven kongresa in v njem, da bi se nekaj storilo za združitev ločenih družin.

Družinam inozemcev se podeljuje prednost v kvoti.

V kolikor se tiče ločenih družin, se najvažnejša sprememba nanaša na določbo 6. priseljeniškega zakona od l. 1924, v kateri se govori o prednosti v kvoti — (preferences within quotas).

Po priseljeniškem zakonu od l. 1924 se je dajala prednost kvotnemu priseljencu, ki je bil neporočen in pod 21 let star, oče, mati, soprog ali žena ameriškega državljana ali ameriške državljanke, ki ima 21 let ali več; nadalje kvotnemu priseljencu, ki je izurjen v poljedelstvu, njegovi ženi in odvisnim otrokom pod 16. letom, ako ti prihajajo v njegovem spremstvu ali za njim. Ženam in otrokom zakonito pripuščenih inozemcev ni zakon dajal nikakih prednosti. Oni so mogli priti le kot redni kvotni priseljenci, tudi če je dotični inozemec izjavil namen, da hoče postati ameriški državljan. In ker je kvota mnogih dežel jako majhna in ker je prošenj za kvoto na tisoče, je to pomenjalo dolgo let čakanja, predno bi bili prišli na vrsto.

Nova sprememba določbe 6 priseljeniškega zakona od l. 1924 stopi v veljavo dne 1. julija 1928. Po isti se bo kvota vsake dežele delila v dve enaki polovici.

1) Petdeset odsto od kvote poedine dežele bo vsako leto na razpolago sledečim skupinam priseljencev, ne da bi bilo kake vzajemne prednosti med temi samimi skupinami: A) kvotnim priseljencem, ki so očetje ali matere ameriškega državljana ali državljanke, ali soprogu ameriške državljanke vsled poroke, ki se je izvršila po 31. maju l. 1928; B) kvotnim priseljencem, ki so izurjeni poljedelci, njihove žene in otroci pod 16. letom, ako prihajajo v njihovem spremstvu ali za njim (poljedelci pa uživajo prednost le, ako kvota znaša čez 300 na leto.)

2. Druga polovica kvote in toliko prve polovice, kolikor bi je preostalo, da ni zadosti prošenj za isto v dotičnem letu, bodo v tem letu na razpolago kvotnim priseljencem, ki so neporočeni, pod 21 letom ali žene inozemcev, nastanjenih v Združenih državah, kateri so bili zakonito pripuščeni v Združene države v svrho stalnega bivanja.

3.) Kolikor preostane od kvote po odpravi prednostnih priseljencev pod 1) in 2), ostane na razpolago za one druge kvotne priseljence, ki ne uživajo nikake prednosti.

Iz zgornjega je torej razvidno, da bo ena polovica kvote zavzeta od nekaterih sorodnikov ameriških državljanov (očetov, mater in soprogov, poročenih po 31. maju 1928) in od izurjenih poljedelcev ter njihovih družin. Druga polovica kvote in povrh morebitni preostanek od prve polovice bo zavzet od žen in otrok tukaj nastanjenih inozemcev. Ako še kaj preostane od kvote, bo na razpolago za navadne priseljence. V slučaju mnogih dežel (in to sigurno velja tudi za Jugoslavijo, Italijo, itd.) ne bo za mnogo let gotovo nič preostalo, kajti bo več kot dovolj prednostnih priseljencev, da napolnijo obe polovici kvote. To pomenja, da bo priseljevanje neprednostnih priseljencev iz teh dežel vsaj za nekoliko let popolnoma prenehalo. **Otroci pod 21. letom ameriških državljanov in soprogi državljank smejo priti izven kvote.**

Važne spremembe so bile vzakonjene tudi glede določbe 4 priseljeniškega zakona od l. 1924, ki se tiče izvenkvotnih priseljencev.

Dosedaj so smeli prihajati izven kvote žene in le oni neporočeni otroci ameriških državljanov, ki niso še bili 18 let stari. **Po nedanji spremembi zakona smejo priti izven kvote vsi neporočeni otroci do 21. leta.** Izvenkvotna pravica se podeljuje tudi **soprogom ameriških državljank,** ako se je poroka izvršila pred 1. junijem 1928.

Kako se bo postopalo po novem zakonu.

Spremembe zakona so bile komaj vzakonjene in niso še bile izdane obširne izvršilne naredbe. Predhodne informacije glede postopanja po novem zakonu pa naznanjajo, da se od tukaj nastanjenih inozemcev ne bo zahtevalo, da vložijo prošnjo v korist svojim sorodnikom, upravičenim do prednosti v kvoti. Ameriški konzuli bodo s to novo prednostno skupino postopali približno na isti način, kakor so do sedaj postopali v slučaju takozvane "poljedelske prednosti".

V takozvani čakalni listi ameriških konzultov, t. j. v seznamu prosilcev za kvoto, se že nahaja mnogo žen in otrok tukaj nastanjenih inozemcev. Te bo konzul vzel iz splošne čakalne liste. Ugotovil bo, da-li so dotičniki zares žene in otroci tukaj nastanjenih inozemcev in, ako je v dvomu, bo dal ugotoviti, da-li so bili ti inozemci zares zakonito pripuščeni v Združene države. Ako bo vpravičenost dotičnih sorodnikov do prednosti vgotovljena in ako so drugače pripustljivi, namreč telesno in umno zdravi, dobrega moralnega značaja itd., jim bo konzul dal priseljeniško vizo. Te vize bo on izdajal po načelu "kdor prej pride, prej dobi," z drugimi besedami po redu, kakor se prijavijo.

Iz tega je razvidno, da žene in otroci tukaj nastanjenih inozemcev, katerih ime ni že bilo vpisano v splošni čakalni listi, bi se morali pošuriti, da pridejo v čakalno listo čim prej mogoče. V kolikor je mogoče soditi v tem trenotku, edino, kar tukaj nastanjeni inozemci morejo storiti, je to, da pošljejo svojcem zaprisežено izjavo, s katero jamčijo za njihovo vzdrževanje (takozvani affidavit of support) in da obvestijo svojce o tej spremembi ameriške postave.

Ameriški državljani, ki zahtevajo izvenkvotno vizo ali prednost za svoje sorodnike, bodo — kakor dosedaj — vložili posebno prošnjo na generalnega priseljeniškega komisarja. Dosedanja tiskovina (Form 633) se lahko rabi brez nikake spremembe.

Po novem zakonu ni treba, da mora prosilec bivati v Združenih državah za časa vložitve prošnje. Poprej so le sorodniki takih vživali pravico do izvenkvotne vize.

Ameriški državljan oziroma državljanka, ki je že vložil prošnjo za neporočenega otroka v starosti med 18. in 21. letom, ali za soproga, in je bil obveščen, da je bila podeljena prednost v kvoti, ne potrebuje nove prošnje za podelitev pravice do izvenkvotne vize. Konzuli bodo te sorodnike avtomatično pomaknili iz liste prednostnih priseljencev in jim izdali izvenkvotno vizo. Brzkone bodo ameriški konzuli takoj obvestili vse take sorodnike o tej spremembi in jih povabili, naj se priglasijo za vizo.

FLIS.

Zaljubljeni župnik dobil košarico.

New York. — Jernej J. Chudaček, župnik čehoslovaške fare sv. Cirila in Metoda v Johnstownu, N. Y., je pred kratkim obesil duhovniški talar na klin, ko se je zaljubil v družabno krasotico Petty Randolph iz New Yorka. Ona mu je obljubila, da se rada poroči z njim, ako pusti duhovniško službo. Ko pa je to storil, mu je sporočila, da s poroko ne bo nič.

Sovjetski teater v Moskvi

Piše J. W. Krutch.

Teatrične metode Moskve so ekstremno različne, skoro vedno zanimive, in kakor zgleda skoro vedno tako tudi popularne. Nisem mogel opaziti, da bi avdijence kazale prednost realizmu Umetniškega teatra, navadnemu naturalizmu teatra strokovnih unij, ali pa Meyerholdovemu manerizmu. Ampak briga vsakega teatra in vsake avdijence se v bistvu bavi z istimi stvarmi. Pod vsemi varijetami obdelovanja snovi pa leži vzorec, ki je fundamentalno skoro nespremenljiv. Predmet je navadno patriotičen ali pa družaben in rešitev je navadno dosežena ko zaplapola rdeča zastava ("Polom", "1917" ali pa "Rdeči mak"), ali pa kdo prične delovati kakšen stroj ("Oklopni vlak", "Brenčanje tračnic", itd.). Kako je komunizem triumfiral in kako bo komunistična Rusija industrializirana — to sta dve vprašanji, kateri zgledati, da zanimata audijenco skoro do izključitve nad vsa druga. Je pač patriotizem, industrialen ali militanten, kateri nudi motive v skoro vsaki novi drami.

Umetniki in občinstvo prezirajo, kar oni smatrajo za malenkostno prevzetnost večina drugih evropskih dram. Naprimer, v gledališču Tairov vprizarjajo O'Neillovo dramo "Hairy Ape" zato, ker vsebuje socialni protest. Toda njen tolmač mi je pravil skoro s sočustvom, kar se tiče prizora "Strange Interlude", je rusko ljudstvo izgubilo zanimanje v te vrste dušeslovja že dolgo nazaj. — Drama "Polom", naprimer obdeluje revolto na krovu ladje Aurora zelo učinkovito, ki je v gotovem pogledu slična igri "Oklopni vlak" in še bolj nad vse priljubljeni drami "Ljubova Jarovaja", katere glavni prizor se završi v nekem provincijalnem trgu, ki ga alternativno najprej okupirajo rdeče armade in nato beli gardisti. Ta scena se je meni zdela kot prisiljena akcija, ki je kazala na priprosti nauk, da lojalnost napram komunistični stvari mora zavzeti precedent nad vsemi drugimi lojalnostmi. V tej igri neka žena, ki je zelo zaljubljena v svojega moža, spozna, da je on pristopil k belogardistom. Končno patriotizem triumfira nad ljubeznijo: ona izda njegovo skrivališče boljševikom. Da pokaže neomagljiv značaj njene lastne udanosti za stvar, stoji ona nepremično z rdečo zastavo v rokah, medtem ko je pred njenimi očmi njen mož usmrčen.

Ako so takšne igre tipične skoro bi rekel za spoznanje divji intenzivnosti za strankino čutenje, katero je močno goreče še celo sedaj, ko je revolucija že dokončana in ko (vsaj tako se zdi povrhnemu opazovalcu) je stabilna komunistična vlada pričela dopuščevati in še celo sprejemati takšne elemente, ki niso v svojem sentimentu komunistični, potem lahko vzamemo dramo kot je "Brenčanje tračnic" za tip veliko drugih socialnih dram, ki imajo opraviti s problemi mirnega časa v novi družbi. Oder ni pravzaprav nikakšen oder, ker je samo navadna velika soba, tri ali štirikrat širša in daljša in je prirejena tako, da je v skladu z delavnico, ki je napolnjena z vso opremo, ki jo je najti v moderni delavnici z vsemi njenimi modernimi stroji in napravami. Ko se drama prične, vidimo na odru delavce pri njihovem delu, ko popravljajo lokomotivo. Ko se igra razvija, nastane nesporazum med novim poslovodjo in tehničarji, ki so ostali na delu še izpod starega režima. V delavnici se mora bojevati direktor proti sabotaži, ki so jo povzročili ti tehničarji, medtem ko ima doma neprilike z ženo, ki vedno godrnja, da niso sedaj nič na boljšem kot so bili, predno se je on dvignil do poslovodje v delavnici. Poleg tega pa se mora še bojevati proti svoji tašči, ki vedno klepetavo trdi, da "Bog nima rad ateistov." Da se višku prizora doda prava krona, sledi sceni aretacija; komunistični uradniki ga aretirajo na neko obdolžitev, katera pa se razblini polagoma v nič. Nesporazum se izčisti, vse se lepo izgladi in delavnica prične zopet pravilno funkcionirati. Ko zagrinjalo pada, se spet pokaže proti avdijenci lokomotiva, kot mutasti simbol rešenega vprašanja. Priprosta v svoji ideologiji, naivna v svojih metodah in naravnost didaktična v svojem namenu, bi takšna igra pač prav malo pomenila izven Rusije. In njen interes tudi prav gotovo ni v prvi vrsti estetičen. Pa vseeno, kdor vidi to igro (Brenčanje tračnic) v naravnem ozadju in odrskih pripravah in ki je vprizorjena pred avdijenco, iz katere je vzrastla naravno in nepriseljeno, tedaj človek spozna, da je oboje: pomenljiva in zelo zanimiva, kajti človeka drži priklenjenega ves čas.

Večina Evropcev želi pozabiti na vojne spomine in prav tako si želi proč od strojev. Brez razlike se strinjajo v tem, da vojna ni prinesla nič dobrega, kar bi jim dalo nečesa trajnega, da so bili ogoljufani na dobrotah, katere so pričakovali, da jih bodo želi iz čudodelne sile mehanizma. Toda Rus je pa prepričan, da je v svetovni vojni in potem v revoluciji pridobil stalno vrednost zase. Poleg tega pa je gotov, kadar dobi v svoje roke stroj, da bo vedel kako ga rabiti. Ti dve prepričanji povesta jasno bolj kot kaj drugega, zakaj je nastal v Rusiji novi izrazujoči karakter, ki ga je najti v njeni socialni atmosferi in prav tako tudi v ruski drami, ki je del te nove ruske socialne atmosfere. Tako danes vidimo, da je ruski človek-delavec napolnjen v vsakdanjem življenju s prepričanjem, zato ker on verjame, da je rešil vprašanje, kako urediti zadeve, da bo imelo ljudstvo zadostne stvari za vse njegove potrebe. Zato pa tudi vidimo, da se on z veseljem ozira nazaj v dni revolucije, zato ker verjame, da je napravila revolucija mogočo Zlato dobo. Prav tako gleda na stroje z ljubeznijo, ker je gotov, da z njihovo pomočjo on lahko uresniči to mogočnost v zlati dobi. Evropa pa gleda na Rusa kot na starčka, ki je preveč slišal o raznih verah, da bi verjel v nebesa, ki jih obljublja nova vera današnje Rusije. Moderen Rus se prav nič ne briga za skepticizem (dvom) ostale Evrope. Nasprotno, Rus hoče imeti vse stroje in vse znanstvo, ki mu jih ostali svet lahko da, toda ustvarjal pa bo svojo filozofijo sam zase.

(Konec.)

RAZNO

Vprašanje zdravniške tajnosti. Znani nemški jurist dr. Ebermayer obravnava v nekem članku obveznost molka, ki je naložena zdravnikom in približno sledeče:

Zaupanje bolnika do zdravnika sloni v prvi vrsti na bolnikovem prepričanju, da bo zdravnik čuval strog molk o vsem, kar mu bo oni povedal o svoji bolezni in kar bo ta sam dognal v poteku bolezni. Tudi zakoni sami določajo, da ne sme zdravnik uganjati nedovoljenih razkritij o pacijentovi bolezni. Vendar so zakoni v tem oziru zelo elastični. Da sme zdravnik govoriti s privoljenjem bolnika, je samo ob sebi umljivo; isto tako ima v nekih slučajih, n. pr. če gre za kužne bolezni, naravnost dolžnost, da bolezen naznani. Preko teh zakonitih določb pa so še mnogi slučaji, ko molčečnost zdravnika ne more in ne sme vezati. To je v vseh tistih primerih, kadar bi z molkom ogrožal višje nravne, pravne, javne ali privatne interese, proti katerim igrajo bolnikovi osebni interesi manjšo ulogo. Takšni primeri so čestokrat seveda zelo zamotani in je lahko mogoče, da bi se sodnikovo naziranje povsem razlikovalo od zdravnikovega, če bi prišlo do kakšne tožbe. Ali je n. pr. zdravnik obvezan izdati zaročenki ali njenim starišem, da boluje zaročenec na težki tuberkulozi? Ali sme naznaniti pestunju, ki je sifilitično bolna in ki bi lahko okužila zaupane ji otroke? Zakoni o takšnih slučajih večinoma molčijo in prepuščajo zdravniku, naj se izmaže, kakor ve in zna. A so še druga nerešena vprašanja. Kako daleč je n. pr. zdravnik primoran ali upravičen razkrivati bolniškim blagajnam značaj pacijentove bolezni? Ali je dolžan dajati davčnim oblastim nikakšna pojasnila o bolniku? Ali je primoran nastopati v procesih kot priča ali strokovnjak v zadevah svojega pacijenta?

Kakor je videti, bo treba v tem oziru še veliko rešiti. Nemški zdravniki smatrajo ta vprašanja za tako važna, da so jih dali kot posebno točko na dnevni red svojega kongresa.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Site nasititi — — —

Lepa pesem! — Kandidat Hoover, ki je najprej Amerikanec in potem drugo, kar je še treba, je že dal lepo obljubo. Vsi ljudje v Ameriki morajo imeti enake priložnosti!

Kaj je treba lepšega? To pomeni, da imamo vsi odprta vrata do prosperitete, vsi se lahko zmuznemo v tempel, kjer stoje polne mize, vsi bomo lahko kapitalisti, vsi milijonarji itd.

Mister Hoover je enkrat nasitil Evropo in še posebej je nasitil Rusijo, ki pa — mrha! — noče biti hvaležna dobrotniku. Amerike še ni nasitil. Ni je bilo treba nasičevati. . . Evangelij, ki se čita dnevno v velikih dnevnikih, nam pove, da Amerika — a God's country — ni bila še nikdar gladna; tudi danes ni in v bodoče ne bo, ne vse dotlej, dokler bodo po milosti božji republikanci na krmilu.

Ker torej Hoover nima prilike, da bi nasitil lačne, je njegov blagi namen, da nasiti site. To se zgodi z "enako priložnostjo."

Priložnost bo enaka in — vera je svobodna. To se pravi, da imaš popolno svobodo verjeti v enakost priložnosti. Saj mnogi verjamejo, da je lurška voda zdravilo, in če imajo nervozni kompleks, jim ta vera nekoliko pomaga. Samo vere je treba, pa je vse dobro. Voda je lahko iz Bubble Creeka, toda verjeti je treba nekaj drugega, pa pomaga v gotovih slučajih.

Tako tudi v tem slučaju. Kdor veruje v Hooverjeve enake priložnosti, bo nazadnje res prepričan, da jih ima. V resnici pa ne bo nobenih priložnosti, ker jih ne more biti pod kapitalizmom — ne za materijalno blagostanje.

Enake prložnosti v kapitalistični Ameriki so samo za one, ki znajo dobro izkoriščati druge. Edino v tem je priložnost Ako si podjeten in dovolj sebičen, in če imaš kaj kredita za začetek, tedaj imaš priložnost, da lahko poskusiš z izkoriščanjem. Teh prilik je dosti in Hooverju ni treba dajati novih.

Kake priložnosti imajo delavci, ki nimajo kapitala, kredita niti smisla za izkoriščanje? Kake priložnosti imajo do gria zadolženi farmarji? Kake priložnosti imajo rudarji, ki stavkajo že petnajst mesecev?

Ali more delavec pokazati svoje zmožnosti, če mu kapitalist ne da dela? Kje so njegove enake priložnosti za individualni uspeh, če je treba iskati teh priložnosti po vsej deželi in pri tem zapravlja čas, imetek in energijo ter se s tem prikleniti na dolgove? Kake so priložnosti delavca, ki je priklenjen na družino in v tisočerih slučajih — na bolezen?

Hoover ne govori nič o socialnem zavarovanju proti brezposelnosti, onemoglosti in bolezni. Hoover ne govori nič o garancijah dela in minimalne mezde. Nič, nič, nič o tem. O industrijski demokraciji, o samoodločbi delavcev, še govora ni. Kaj je tega treba? In brez tega ni enakih priložnosti!

Hooverjeve enake priložnosti so le za one, ki so že siti.

Šest obtoženih linčanja.

Houston, Tex. — Šest moških, ki so bili aretirani radi linčanja ranjenega zamorca pred nekaj dnevi, je bilo v petek obtoženih umora prve vrste. Sedmi aretiranec, ki je priznal dejanje in izdal svoje tovariše, ni bil obtožen in nastopil bo kot državna priča. Zamorca, ki je v boju na ulici ustrelil detektiva, ki je prej njega ustrelil, so s silo odvlekli iz bolnišnice v avtu in ga obesili z mosta zunaj mesta.

Vesti iz Jugoslavije

STRAŠNA TAGEDIJA DVEH MLADIH POLITIČNIH NASPROTNIKOV.

Bogat klerikalen mladenič zaklal naprednega rudarja in se nato obesil.

Toplice pri Zagorju. 9. junija. Snoči in davi se je odigrala v zagorski dolini strašna tragedija, ki je zahtevala dvoje človeških življenj: 22 letnega Andreja Zupana, po domače Hribarjega in Znojil v kotredeški občini, po poklicu rudarja in 22 letnega Janeza Kajbiča, posestnikovega sina iz Jesenovega št. 2 pri Čemšeniku v kamniškem srezu.

Včeraj popoldne se je vračal rudar Andrej Zupan, ki je bil nastavljen v zagorskem rudniku, s dela domov. Ko je prišel do gostilne Forte, p. d. pri Dolinšku, je opazil, da stoje pred gostilno konji in vozovi iz njegove domače vasi, kamor je bil Andrej sam namenjen. Andrej si je hotel hojo s prijateljskim razgovorom skrajšati, zato je stopil tudi sam v gostilno, da se pridruži znancem za skupni povratek proti domu. Družba si je naročila še liter vina, nato pa so pognali konje. Na prvem vozu je sedel Andrej, ki se je živahno razgovarjal s svojim prijateljem Janezom Lebrom. Zadaj za drugimi pa je stopal Janez Kajbič.

Kmalu potem, ko zavije pot z glavne ceste proti Znojilam, vodi nedaleč od gamberškega grada skozi ozko sotesko. V tej temi pri Rovah pa je priskočil Kajbič k Andreju z dolgim stiletom v roki. Za napad se je Kajbič sigurno pripravil že naprej, ker je imel do tedaj bodalo skrito pod odejo na vozu.

S silovitim sunkom je udaril Kajbič parkrat po nič hudega slutečem Andreju in je nato še parkrat zamahnil. Vse te prizadejane rane so bile smrtne. Kajbič je Andreju Zupanu prerezal vrat ,razparal mu je glavno žilo pod ušesom, usoden urez pa je dobil Andrej tudi v srce. Siromak se je takoj zgrudil in pomoči zanj ni bilo več. Hitro je izkrvavel in izdihnil.

Par trenotkov nato se je Kajbič že zavedel svojega strašnega dejanja. Ko je videl svojega prijatelja iz otroških let vsega v krvi in nepremičnega, je zakilical ves v obupu: "Kaj hočem sedaj narediti?" Ves zbegan je pustil nato konja in voz na cesti, sam pa se je podal v divji beg in izginil v gozdu.

V Tesni so drvarili tačas Stanko Dernovšek, Vinc. Krivc in Vinko Juvan, ki so bili priča neobičajnemu dogodku. Ko so se prav zavedli, kaj se je zgodilo, so se napotili v Zagorje na orožniško postajo. Nastopila je takoj orožniška patrulja in je odšla pod vodstvom g. komandirja Goloba preiskovat vso tragično zadevo. Zaklani Zupan je bil vedno ležal na cesti; potegnili so ga h kraju in ga pokrili s prtom, nato pa začeli ugotavljati sledove za pobeglim morilcem Kajbičem.

O prezgodnji strašni smrti, ki je zadela brata Andreja, je izvedel kmalu po dogodku eden izmed njegovih bratov. Ta se je napotil v Kotredež, kjer je zaposlena njih mati. Mukepolna je bila sinova izpoved svoji materi, ko ji je moral povedati, da njenega sina Andreja ni več med živimi. Predstavljajmo si muč občutke, ki so navdali mater ob bridkem sporočilu. Po usodni novici je bruhnila mati v krčevit plač. Okrog ubožice se je zbrala kmalu gruča občinstva, ki so skušali utolažiti težko prizadeto materino srce. . .

Snoči in današnjo noč so vrgli orožniki poizvedbe, a morilca niso našli. Ugotovilo se je pač, da je Kajbič pripeljal tekom dneva že dvakrat prej lesa v zagorski rudnik. Mimogrede se je vedno ustavil v gostilni. Nabrati se ga je moral že prej, ker je tudi svojima dvema znancema grozil z dolgim nožem — stiletom. Ko je vozil Kajbič skozi Kotredež, je klical fante na korajžo: "Auf biks!" . . .

Orožniške patrulje so se razkropile v vse smeri, da bi našle kako sled za njim, a zaman.

Za Kajbičem ni bilo nikakega sledu in orožniki so že domnevali, da se mu je posrečilo pobegniti. Davi pa je prišel kmet Drolc iz Jesenovega na svoj pod na gapeljnu pa je opazil, da binglja človeško truplo. Drolc je ves prestrašen ugotovil, da je obešenec nesrečni sosedov Ivan.

Ivan Kajbič se je obsodil sam. Ni hotel počakati, da ga sodita zakon in pravica. Tekom noči je moral preživeti hude duševne borbe. Očitki, da je storil krvavo grozodejstvo nad svojim prijateljem Andrejem, so bili pretežki in so ga spravili v obup.

Zupanovi, ki so izgubili sina Andreja, so po vsej okolici na najboljšem glasu in povsod zelo čislani. Doma imajo grunta le malo. Zato so bili vsi sinovi zaposleni v zagorskem rudniku. Pa tudi mati je šla rada na delo, da si priboljšajo življenje. Kajbiževi pa so premožnega stanu in je imel sin Janez pred seboj najlepšo bodočnost, da postane v bližnji bodočnosti gospodar na veliki kmečki bogatiji. Z obema težko prizadetima družinama je zavladalo med prebivalstvom splošno sočutje.

O tragediji, ki na videz ni imela nobenega povoda, se čujejo po dolini zanimivi komentarji. Prošlo nedeljo je bil na Znojilah politični sestanek SLS. Kot govornika sta nastopila Flisek in kaplan Tueringer iz Zagorja. Na tem sestanku, ki so se ga udeležili tudi okoliški kmetje nasprotnega mišljenja, so ugovarjali Zupanovi sinovi, ki so bili odločni naprednjaki. Kajbiču, ki je bil vnet pristaš SLS seveda ni bilo to ugovarjanje po godu. Zato domneva ljudski glas,, da je povod tragedije političnega značaja. Do umora je dovedla Kajbiča prehuda politična strast, ki se posebno pod vplivom alkohola ni dala brzdati. Kajbič je bil znan v vsej okolici kot fanatičen pristaš SLS ter je tudi povsod v družbi rad poudarjal svoje politično mišljenje.

Navedeni razlogi pa bodo po vsej pravici istiniti. V resnici je čudno, zakaj bi šel sicer Kajbič brez povoda nad svojega znanca Andreja. Saj ju drugega ni ločilo kakor politično prepričanje.

Vremenska katastrofa v Prekmurju. Iz Murske Sobote poročajo: Strahovito neurje je privršalo 5. junija nad Prekmurje. Nebo se je nenadoma stemnilo, orkan je pričel podirati drevje, nato pa je pričela padati kakor lešniki debela toča, ki je v kakih 25 občinah naravnost zmlela vse rastline na polju. Posebno so trpele občine Cankova, Skakovci, Pužovci, Lemerje, Brezovci, Gorica in Prodanovci, kjer prebivalstvo ne bo pridelalo žita niti za seme. Ljudje so obupani, ker je sedaj vzela toča, kar so jim še sploh pustile pomladanske poplave. Vse neurje je trajalo komaj kako četrt ure in drugi dan je bilo zopet najlepše vreme. Samo opustošena polja in žalostni obrazi prebivalcev spominjajo na nesrečo.

IZ PRIMORJA

Slovenski delavec na Primorskem brez kruha.

Gorica, 6. junija.

Življenske razmere za našega delavca na Primorskem postajajo z vsakim dnevom slabše in kmalu bo prišel čas, ko bo naš delavski življ moral iz svoje domovine v daljni svet s trebuhom za kruhom, ker ga na njegovih rodnih tleh ni več zanj.

Fašistični režim je predvsem poprinil tudi naše delavstvo v fašistične sindikate. Tu je bil vsak odpor nemogoč. Kdor si je hotel ohraniti delo ali ga dobiti, se je moral vpisati v fašistični sindikat. Zato se je tudi v resnici velika večina našega delavstva vpisala v fašistične sindikate. Toda tudi tak korak mu ni pomagal bogve kaj. Danes namreč tudi za slovenskega delavca, ki je član fašističnega sindikata, ni več dela. Povsod ga mečejo na cesto ter nadomeščajo z regnicolskimi privandranci. Vsa javna dela, zlasti pa zgradbo železniških prog in cest v vojaške in civilne namene imajo v rokah italijanski podjetniki, ki pripeljejo delavstvo že s seboj iz starih italijanskih pokrajin. Za našega človeka ni dela pri takih podjetjih. Tam pa, kjer so bili doslej nameščeni naši delavci, pa so jih v zadnjem času začeli odpuščati, tako da bo v kratkem času vse "očiščeno."

Tako je bilo na primer v Gorici pri gradnji balilovskega doma na Katarinijevem trgu zaposlenih doslej 22 preprostih slovenskih delavcev, ki so bili vsi člani fašističnega sindikata. Toda to jim ni pomagalo nič. 25. aprila je podjetnik inženir Bianchi odpustil dvajset teh slovenskih delavcev, a 15. majnika je vrgel še ostala dva na cesto, češ, da za drugorodce ni dela v Italiji.

Na Panovcu pri Gorici so na tamošnjem strelišču nekaj popravljali. Pri tem delu je bilo v začetku zaposlenih nekoliko naših delavcev, toda danes ni niti enega več. Odpustili so vse.

Ko se je začel graditi železniški most čez Sočo pri Solkanu, je bilo začetkoma tamkaj na delu tudi nekaj naših ljudi, a v nekaterih tednih so jih odpravili vse do zadnjega. Pri železniških delih med Gorico in Prvačino, kjer je na delu več sto delavcev, je med njimi samo kakih deset domačih ljudi in sicer pri gradnji nekega mostu, ki jo ima v zakupu neki domačin. Pri gradnji znane strategične ceste iz Št. Vida na Nanos je bilo tudi zaposlenih nekoliko naših ljudi, toda v zadnjem času so odpustili vse. Le tu pa tam vzamejo na delo kakega domačina pri cestnih popravilih pri Kneži. Vsi ostali mnogoštevilni delavci so iz starih italijanskih pokrajin. Pri gradnji nove ceste v Polog pri Tolminu so najprej odpustili vse domače delavce. Lahe pa šele potem, ko je bila cesta dokončana.

Na železniški progi ni danes niti enega slovenskega prožnega delavca več, a ravno tako tudi znana velika Brunnerjeva predilnica v Podgori pri Gorici, kjer dela stotisoče delavcev in delavk, ne zaposluje niti enega domačina iz Podgore. Podgorci so se zato ali morali izseliti, ali pa opravljajo doma gospodarska dela, ker predilnica vendarle še sprejema ženske domačinke na delo.

Tako bi se moglo nadaljevati brez konca in kraja in je razumljivo, da se našega delavstva ob tako vedno naraščajoči brezposelnosti polašča že obup. In še bi bilo, ko bi se vsaj moglo izseliti. Toda tudi tu ima renjikolo prednost pred našim človekom. Naravnost nepremagljive težave pa se delajo našim delavcem, če hočejo za delom v Jugoslavijo. Italijanski konzulat v Jugoslaviji zahteva namreč za vsakega našega delavca kavcijo 200 lir, češ, da država Italija ne bo imela izdatkov zanje, če ostanejo v Jugoslaviji brez dela in se morajo vrniti v Italijo. Zahteva se nadalje za vsakega posebej delovna pogodba in vpoklic in vse to se pošlje potem v Rim, odtamkaj na izseljeniški urad in potem šele pristojni kvesturi. Ako je naš delavec dobro zapisan pri karabinjerjih, dobi potem potni list, če pa ni, pa ga ne dobi. In večina našega delavstva ni dobro zapisana pri karabinjerjih.

Tako naš delavec nima kruha doma, v inozemstvo pa tudi ne more ter bi moral, ako se te razmere ne izpremene, v resnici lakote poginiti na svojih rodnih tleh, kjer zanj ni več zaslužka, pač pa za privandrance, ki uživajo vse dobrote privilegiranih državljanov. Res, žalostna, bridka se piše našemu delavstvu na Primorskem!

Cerkveni zvonovi pojo čast Italije. V Lovranu pri Opatiji so v nedeljo 3. t. m. dobili nove cerkvene zvonove. Ob tej priliki se je spomnila reška "Vedetta d'Italia," da je lovranska cerkev pred dvanajstimi leti izgubila svoje zvonove po "res vandalskem činu bivše vladavine" in je pripomnila, da prihajajo sedaj v Lovranu novi, še lepši zvonovi po zaslugi kraljeve fašistične nacijonalne vlade. Potem pa pravi: "Želimo in pričakujemo, da bodo zvonovi zvonili vedno zato, da bodo vabili vernike v cerkev in da bodo proslavljali slavo italijanskega naroda, ki tako ljubi svoje nove pokrajine, ki izpopolnjujejo veliko italijansko družino". — Srečni Lovrančani!

Problemi priseljenca

Predhodna prošnja za naturalizacijo.

Vprašanje: Sem v tej deželi že čez pet let in imam "prvi papir" že štiri leta. Hotela bi postati ameriška državljanka. Kaj naj storim? — Miss N. M., Johnstown, Pa.

Odgovor: Morate vložiti predhodno prošnjo za naturalizacijo (Preliminary Petition for Naturalization). Za to se rabi posebna tiskovina (Form 2214). To tiskovino morete dobiti osebno ali pismeno od Bureau of Naturalization v Washingtonu ali od podružnice tega urada v Vašem okraju (Naturalization Examiner), kakor tudi od klerka vsakega sodišča, kjer se vršijo naturalizacije, od vsake šole, ki ima tečaje za državljanstvo, ali pa kateresibodi organizacije, ki se peča z vprašanji državljanstva.

Ko izpolnite to tiskovino, odgovorite natančno na vsa tam navedena vprašanja, zlasti kar se tiče vašega prihoda v Ameriko. Izpolnjeno tiskovino pošljite po pošti ali pa osebno odnesite naturalizacijskemu uradniku, katerega naslov najdete tiskanega z debelimi črkami na vrhu tiskovine. Priložite svoj "prvi papir". Najboljše je, ako vse pošljete priporočenim pismom. Dobro je tudi, ako si prepišete številko in datum "prvega papirja" in ime sodišča, ki ga je izdalo. To vam dobro pride, ako bi se "prvi papir" slučajno izgubil.

Po kratkem času dobite dopisnico, s katero se vam potrdi prejem prošnje. To dopisnico dobro shranite, kajti vam služi v dokaz, da ste prošnjo vložili. Nekoliko časa potem (ko bodo preiskali podatke o vašem prihodu), vas bodo obvestili, kam in kdaj naj pridete s svojimi pričama v svrho izpita in vložitve redovite prošnje za naturalizacijo.

Varujte se naturalizacijskih mešetarjev.

Vprašanje: Bojim se, da ne bom v stanu položiti izpit za državljanstvo. Imel sem le malo šol in moja angleščina je slaba; zato se bojim, da ne bom znal odgovoriti na vsa ta vprašanja o Ameriki in njenih zakonih. Slišal sem, da je tukaj neki človek, ki je drugim pomogel dobiti državljanstvo brez izpita. Baje računa $200 za to poslugo. Jaz bi bil pripravljen tudi to plačati, če je zares v stanu to napraviti. Kaj mislite? — N. I., Pittsburgh, Pa.

Odgovor: Proč od takih mešetarjev. Nikar se ne spuščajte v take posle. Bo boljše za vas. Takim mešetarjem ali "fikserjem" je le do vašega denarja. V naturalizacijskih stvareh ni in ni treba mešetarjev, ker zakon je jasen in se ne more priti do naturalizacije po ovinkih. Ti mešetarji, ki obetajo pomoč proti mastnemu plačilu, so navadno goljufi. Ako pa se je zares zgodilo, da so komu pomogli dobiti državljanstvo proti predpisom zakona, je bilo to storjeno potom kriminalnih sredstev. Ako bi taka stvar prišla na dan, bi se državljanstvo razveljavilo in vsi oni, ki so se vdeležili tega posla, bi prišli pred kazensko sodišče.

Je le en način, da se pride do državljanstva, in to je redovito postopanje ob skupnem strošku $5. Čemu se bati izpita. Ta izpit ni bogvekaj. Ako prvič nimate uspeha, vam dajo poznejšo priliko. Imamo brezplačnih tečajev za državljanstvo v ljudskih šolah, kjer se naučite vsega, kar je treba za ta izpit. Vsakdor, ki ima dobro voljo, se more naučiti koliko mu je treba, da položi državljanski izpit.

Ali more biti dolžnik aretiran radi dolgov?

Vprašanje: Neka tvrdka mi preti z zaporom radi neplačanja dolga. Ali more biti dolžnik aretiran po ameriških zakonih? — S. C., Duluth, Minn.

Odgovor: Zapor radi dolgov ne obstoja v Združenih državah. V državi Minnesota in v desetih drugih državah, ni zapor dovoljen v civilnih pravdah. V drugih državah more biti dolžnik aretiran le tedaj, ako se pripravlja uteči iz države ali ako hoče poskriti ali odnesti svojo imovino, oziroma ako je proti njemu dvignjena obtožba radi goljufije. V večini držav je prepovedano zapreti osebe, ki ni v stanu plačati svoj dolg. V splošnem se smatra, da je proti javnemu dobru odvzeti človeku potom zapora mogočnost, da plača svoj dlog, mesto da bi radi zapora padel na breme države.

Da natančno ugotovite legalnost svojega slučaja, posvetujte se z društvom za brezplačno pravno pomoč (Legal Aid Bureau) v svojem mestu.

Prihod staršev na obisk v Ameriko.

Vprašanje: Imam "prvi papir" in bi hotel, da moji starši pridejo semkaj na obisk. Ali morejo dobiti vizo? Ali je morda boljše, da moj brat, ki je ameriški državljan, zaprosi za njih prihod? — I. K., Cleveland, O.

Odgovor: Inozemski starši morejo obiskati svoje otroke v Združenih državah ob istih pogojih, ki veljajo za druge potnike, prihajajoče v Združene države na obisk. Posebnih prošenj ni treba. Ako je ameriški konzul prepričan, da gre zares le za začasen obisk, jim izda vizo. Priseljeniške oblasti pa utegnejo zahtevati položitev jamščine (bond), navadno $500 za osebo. Navadno se obiskavatelji pripuščajo za šest mesecev, kasneje pa lahko zaprosijo za podaljšanje.

Inozemski oče ali mati ima pravico priti v Združene države za stalno le tedaj, ako prihajajo v kvoti. Ako pa je sin ameriški državljan čez 21 let star, sme zaprositi, da se jim podeli prednost v kvoti. Za to prednost mora sin oziroma hči vložiti prošnjo na generalnega priseljeniškega komisarja v Washingtonu (Form 633).

Tujerodni volilci v Združenih državah.

Vprašanje: Rad bi izvedel, koliko naturaliziranih državljanov, imajočih volilno pravico, je v New Yorku? Tudi v Chicagu in drugih večjih mestih Združenih držav? Potrebujem te podatke radi stave, da v petorici največjih mest Amerike ni več od 500,000 volilcev. — K. M., Johnstown, Pa.

Odgovor: Stavo ste izgubili. Samo New York ima (po podatkih od l. 1920) 765,264 tujerodnih državljanov z volilno pravico. Chicago je imelo 407,205 takih volilcev, Philadelphia 178,683, Boston 102,822, Detroit 98,421 in Cleveland 96,185.

Dne 1. januarja 1922 je bilo v Združenih državah vsega skupaj 54,421,832 ameriških državljanov, tukaj rojenih in tujerodnih, v starosti čez 21 let. Od teh je bilo 6,721,705 naturaliziranih tujerodcev.—FLIS.

KORUPCIJSKI ŠKANDAL ODKRIT.

Nad trideset suhaških agentov zapletenih v graftarsko zaroto.

Chicago. — Evidence o sistematičnem graftanju prohibicijskega štaba za forsiranje 18. amendmenta je odkril pomožni distriktni pravdnik Daniel Anderson. V graftanje je zapletenih nad trideset suhaških agentov, ki so prejeli nad sto tisoč dolarjev, da so pustili na miru osebe, katere so kršile prohibicijsko postavo.

Sistem graftanja je bil odkrit v petek, ko se je vršila obravnava proti Samuel Weinbergu in Roy S. Swansonu, uradnikoma Shirley laboratorija, pred zveznim sodnikom Fred L. Whamom. Oba sta bila spoznana krivim kršenja prohibicijske postave.

Swanson je izpovedal, da ima v neki shrambi "črno knjižico", v kateri so zabeležena imena prohibicijskih agentov, ki so prejemali podkupnine od tvrdke, pri kateri je bil on vposlen. — Preiskava o korupcijskem škandalu bo prinesla na dan še marsikatero zanimivost, kakor hitro bo predložena vsa evidenca avtoritetam.

Letalka se ubila.

Norfolk, Neb. — Margaret Tillotson se je v petek ubila, ko je v bližini tega mesta padla s svojim letalom iz višine tisoč čevjev na zemljo.

Agitirajte za "Prosveto"!

G. Ryklin:

Človek brez imena

— Tiho!... Človek se je rodil!...

Čemu bi ga strašili? Kaj ima opraviti splošna tišina s trenutkom, ko se loči novorojenček od materinega telesa?

Zakaj tiho?... Odkod veste, kdo je ta novi pretendent na pozornost in skledo?

Morda se je rodil finančni inspektor. A morda član VAPP. Ali pa sploh kak genij.

Za primeri ni treba hoditi daleč.

V daljni Sibiriji, v mestu Bijsku, se je rodilo nedavno čudovito dete.

Stara stvar je, da radosti takega srečnega očeta ni mogoče popisati. Zato je sploh ne bom opisoval.

Toda po radosti je prišla žalost v hišo srečnega očeta, delavca v livarni, tovariša Merinova.

Ne zato, da bi se zadeva sukala okrog alimentov. V nasprotju z drugimi Merinov ni prišel v tabor umirajočih za veliko delo ljubezni.

Zadeva je bila drugačna.

Tašča Siklida, teta Evfrozina, babica Sakerdonija, botra Mitrodora in študent Piramidont s svojo sestrično Pulherijo so zagnali tak krik in vik, kakor da so vsi porodili. — Zdaj pa imaš "tiho, človek se je rodil!"

— Niti slišati nočemo proklete besede.

— Še tega je bilo treba — te bedaste oktobrščine. (Komunisti so uvedli v borbi proti cerkvi namesto krstnega obreda civilno ceremonijo, ki jo nazivajo v spomin na oktobrsko revolucijo oktobrščina.)

— Kaj je ta piskač Turek ali Američan?

— Kako to, da ne bo takoj po rojstvu krščen?

Novorojenčkov oče se je držal za glavo in begal po sobi. Materi se je smilil mož, pa tudi s sorodniki se je strinjala.

Po hudih spopadih s sorodniki je zmagal Merin, kajti je bil prepira sit in je postavil pod kap Siklido, Evfrozino, Mitrodoro in vse druge.

Merinov prijatelj Mitja, delavec v isti tovarni, je začel požrtvovalno organizirati oktobrščino.

Mitja je hitel najprej k predniku tovarniškega sovjeta.

Minil je teden, za njim drugi. Deček se je že smejal v plenicah. Bil je krepak, ves po očetu.

Nekega dne je prihitel Mitja k Merinovu. Čevlje je imel že vse raztrgane in bil je suh kakor traska. Priprave za oktobrščino so ga utrudile tako, da bi človek mislil, da prihaja naravnost iz črezvičajke.

— Oprosti, tovariš... Ne morem več. Moči mi pešajo... Deca je ostala brez kruha. Pojdi sam.

Merinov se je poslovil od žene in sinčka, v žep je stisnil krajec črnega kruha in napotil se je v tovarno.

Prišel je v tovarniški sovjet... Tako in tako, tovariši, sina bi rad krstil, to se pravi oktobriral. Potrebujem vaše...

Predsednik tovarniškega sovjeta je bil tako navdušen, da ni dovolil tovarišu govoriti do konca. Potrepljal ga je po rami, rekoč:

— Čestitam, čestitam! Proč z versko gnilobo, proč z opijem ljudstva!... Vaša zavednost, sodrug, je najboljši dokaz, da se je delavstvo v devetem letu revolucije otreslo... Skratka, stopite v čitalnico, tam se pomenimo in uredimo to zadevo.

Merinov je odšel v čitalnico. A doma mu je sinček rastel in je že reagiral na gorečo vžigalico.

Knjižničar pet minut sploh ni mogel spraviti iz sebe glasu, tako je bil navdušen, ko mu je Merinov povedal, da se mu je rodil sin. Slednjič je dobil dar govora in bogato nagradil z njim Merinova.

— Tovariš! Naša moč raste dan za dnem, a raste tudi zavednost delavstva in utrjuje se njegovo prijateljstvo s kmeti. Vaš primer je vreden posnemanja tem bolj, ker imperijalisti še niso položili orožja, marveč nadaljujejo s provokacijo kitajskih delavcev in kmetov. Kaj pa so prav za prav generali Gazo-lin ali Ubej-Fuč, vas vprašam? Mar niso podkupljeni hlapci kapitala? Toda pride čas... Ah, prišli ste zastran oktobrščine... Kar v komunistično celico pojdite, tovariš. Tam urede to zadevo.

Merinov je odšel ves obupan v celico. A sinček je doma rastel in se razvijal. Kmalu bo odgovarjal na klicanje, toda imena še nima, a po priimku se nekam ne spodobi klicati takega piskača.

V celici so hoteli Merinova objemati. Zelo prijazno so ga sprejeli, nekdo ga je pozdravil v daljšem govoru in dejali so mu, naj se obrne na mestni sovjet.

Minil je teden. Da, kaj bi človek tarnal za tedni, saj niso bili kupljeni. Minili so trije, štirje tedni.

Merinov se je vrnil domov, vrgel kučmo na klop, obstal pri zibelki in dejal sinčku:

— Ne morem več. Ko dorasteš, poskrbi sam, da te krstijo.

Sinček je zardel in zaplakal v obupu nad tako bodočnostjo.

Ta človek se je rodil v oktobru 1925. Zima je bila huda. Zdaj je marc. Solnce že greje in sneg kopni. A o oktobrščini ni duha ne sluha.

Ta državljan leži brez imena in srdito stiska pesti. Grozi birokratom, ki zavlačujejo njegov krst in ne pomislijo, da še pes brez imena ne more živeti.

Monsignor Vincent Wehrle, škof v Bismarcku, Severna Dakota, je pisal v ugledni reviji "Atlantic Monthly:

"Samo ena resnična cerkev je, ki jo je ustanovil Krist — to je, katoliška cerkev — in vsaka opozicija njej je proticerkvena."

•

Vsaka stvar ima svojo svetlo stran — celo obnošene moške hlače.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošiljete listu Prosveta kakršnakoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena pomočnikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za neznanih imen in drugih stvari, je člane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati, ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časnikarsko vest, tudi v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vsa druga naznanila, če se koga išče, ženitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravništvo lista. Prosim, da to upoštevate in se po tem ravnate. — Filip Godina, upravitelj.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih, črtanih in izbrisanih članov naznaniti upravništvu Prosvete, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na naslov sato pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo ujedno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upravitelj.

Petr Koževnikov:

BODOČNOST

Eden mojih prijateljev, pisatelj, je bil prepričan, da morajo biti moderni pisatelji zelo "sodobni". Skrbno morajo loviti razne aktualnosti in se ozreti včasi tudi v bodočnost, da povedo ljudem, kakšno bo življenje čez dve ali tri leta.

No, in ta moj prijatelj mi je pripovedoval oni dan, kaj se mu je nedavno sanjalo.

— Spal sem sicer, — je pripovedoval, — toda zdelo se mi je, da sem se zgodaj zjutraj zbudil in stopil k oknu.

Odprl sem okno in zagledal mesto. To je bil stari, davno znani Pariz, ki se je pa vendar že nekoliko izpremenil. Tu in tam so se vzpenjala kvišku deset- in dvajsetnadstropna poslopja. V višini četrtega nadstropja so bile položene v zraku jeklene tračnice, po katerih so drveli vagoni mestne nadzemne železnice. Na hišah so se videle široke, ravne strehe. Na njih so pristajali aeroplani s potniki.

Takoj sem spoznal, da me je zaneslo v bližnjo bodočnost. Za kakih 50 do 70 let sem se pomaknil naprej.

Istega dne sem bil povabljen na čaj k madame Nataliji, kjer sem mimogrede slišal, kako je gospodinja zašepetala svojim znancem:

— Veste, to je velik čudak. Ljubi samo svojo ženo. O drugih ženskah niti slišati noče in sklenil je vztrajati v monogamiji do smrti.

Morda pa ne govori o meni, — sem pomislil. Čudno, da bi se Natalija vmešavala v tuje zadeve.

Soba je bila polna elegantnih gospodov in dam. Prihajali so po dva in dva. Zato sem mislil, da so zakonci in pomirjen sem mrmral sam pri sebi:

— Kako prijetno je videti, da v Parizu, v tem svetovnem gnezdu pregrešnega življenja, ljudje še vedno spoštujejo zakonski stan.

Toda ves začuden sem opazil, da so se moške obleke izpremenile in postale bolj ženske. Nasprotno je bil pa damski kroj še bolj moški, nego v naših časih. Dame so nosile moške svršnike, kravate in krila, podobna moških hlačam. Moške obleke so bile iz pestre svile, hlače so spominjale na krila. Na prsih so nosili pestre svilene trakove.

Moški lasje so bili daljši nego ženski. Vili so se v dolgih kodrih do ramen. Ženske so imele kratke, močno nakodrane lase. Zato so bile podobne zamorcem.

Družba je sedla k five o'clocku s keksi, kakršnih še nikoli nisem videl.

— A vi ste danes sami? — je vprašala moja soseda, starejša dama, svojega vis-a-vis, zelo elegantnega gospoda.

— Vse tri so izjavile, da danes ne morejo priti, — je odgovoril elegantni gospod.

— Vi imate samo tri žene? — je vprašala dama flegmatično.

— Da, madame, — je odgovoril gospod. — Zdravje in sredstva mi ne dovoljujejo, da bi jih imel več. Toda godi se nam dobro. Vse tri žene služijo in lahko podpira tudi svoje druge može.

Prva moja žena Mary ima zelo dobro službo v centrali radio-koncertov. Res, da je njen drugi mož še zelo mlad in začasno brez službe. Uboga Mary dela od jutra do večera, da mu more dajati ves svoj zaslužek. Pač pa je njen tretji mož delničar Gazolinove družbe in lahko Mary podpira.

Moja druga žena, Henrietta, je znana igralka gledališkega kina, t. j. „govorečega filma, in ima lepo plačo. Toda njen prvi mož je velik falot. Po cele noči poseda v elektrobarih, vedno je suh in nikakor se noče spametovati. Za Henrietto je to velika nesreča.

Prvi mož moje tretje žene, Jeanne, je nedavno propadel z grenlandskimi pomarančami. Zdaj je začel znova zbirati kapital in se hoče lotiti trgovine s severnimi jeleni.

Drugi Jeanin mož je za naše razmere velik čudak. Izjavil je kategorično, da bo samo pisal. Vse, kar vidi, zabeleži v zvezek. Pravi, da je treba dogodke in ljudi dobro opazovati. Prepričan je, da bodo po njegovi smrti ti zvezki zlata vredni. Dokler živi, ne hrepeni po slavi, ne po bogastvu. Zadostujeta mu udobnost in popolna svoboda. Stanuje v hotelu "Permambucco", vsako leto se mudi dlje časa v prvovrstnih letoviščih in že dvakrat je obletel svet v aeroplanu. Vse to je skrbno zabeležil.

Prekrasna Jeanne ga vzdržuje in mirno prenaša njegove prismodarije. Njen oče je minister in tako se ji je posrečilo dobiti mesto ravnateljice prekooceanske zrakoplovne družbe "Lindbergh", ki ji plačuje mastne dividende.

Ona je najbogatejša med nami. In treba je priznati, da igra v naši rodbini vlogo banke in da podpira vso našo prijateljsko družbo, ki predstavlja nekako matematično kombinacijo "tri pomnoženo s tremi". Ta sistem se lahko po potrebni in sporazumno z vsemi možmi še izpopolni. Otrok pa nimamo, pa tudi če bi jih imeli, bi skrbela za nje država.

Komaj je elegantni gospod umolknil, sem začul od druge strani pogovor, ki mi je neprijetno dirnil:

— Zares, to je velik čudak. Pomislite, ljubi svojo ženo, ona ljubi njega in do groba ji hoče ostati zvest.

Sklenil sem napraviti tem zbadljivkam konec. Vstal sem in se obrnil k družbi, rekoč:

— Da, gospoda, prav pravite. Res ljubim svojo ženo, ponosen sem na njeno ljubezen in vse življenje ji ostanem zvest. Rad grem sicer z duhom časa, zanimam se za vsako aktualnost, novost in modo in celo v bodočnost vidim, toda vaši zakonski običaji mi ne ugajajo. Oprostite, toda v tem pogledu mi moralni čut veli držati se stare vere. Poleg tega imam z ženo že štiri otroke, ki jih vzgajam sam. Niti na misel mi ne pride, da bi jih prepustil pestunjam z medaljami na prsih.

Gostje so se molče spogledali in začeli govoriti o vsakdanjih rečeh. Sedel sem in še enkrat sem začul glas madame Natalije:

— Oprostite, prosim, našemu gostu. Prispel je iz province, biva stalno v Cevennesu, kjer izdelujejo sir. Zdelo se mi je celo, da malo diši po starem siru. Mož je pač zaostal, kar dokazuje že njegova obleka.

Hitro sem stopil pred ogledalo. O groza! Namesto pestre in lahke svile sem imel na sebi suknjeno, oguljeno obleko po modi l. 1927. Namesto širokih pisanih hlač sem imel dolge, običajne hlače. Namesto čipk in trakov — trd ovratnik in navadno samoveznico.

Zdelo se mi je, da sem slikar, ki je prišel ves umazan naravnost iz ateljeja na elitni ples, ali sajast dimnikar, ki je zašel pomotoma v damski budoar. Zardel sem do ušes kakor tat, ki so ga zasačili pri tatvini. Srce mi je začelo močno utripati in ves prepoten sem se zbudil.

Od tistega časa ne hodim več v kino, ne igram tenisa in ne gledam nogometnih tekem, ne letalskih razstav, ne mitingov. Kamen se mi je odvalil od srca, ko sem vrgel skozi okno radio-aparat.

Zdaj čitam samo Erkmana-Chatriana, Walterja Scotta, Daphnise in Chloe, Ilijado. Čim bolj se počutiš v nji, kakor da si v trdnjavi za visokim zidom.

Za kratek čas

"Da, da, moja draga," je poučevala neka ženska svojo neporočeno prijateljico, "zavedati se moraš, da ako ljubiš, velja to za celo življenje. Jaz vem, kaj govorim, saj sem bila trikrat poročena."

•

"Kraljestvo bi dal za enega samega konja," je klical igralec na odru. Pa se oglasi na galeriji neki paglavec: "Ali ne bi zadosteval osel?"

"Dober bo," je odvrnil igralec, "kar dol pridite."

Na svatbi.

Svatbena gostija se je baš zaključevala. Mladi zakonski par se je pripravljal, da se odstrani; takrat pa je prijela mati hčerko za roke, da jo ob tako važnem življenskem koraku pouči o vsem potrebnem.

"Nadica, moje dete," je začela mati, "sedaj upam še na eno: da bom v devetih mesecih stara mama."

"Že v šestih, mamica," je popravila Nadica.

•

Previdnost je vedno dobra.

Zorica je vprašala mater, zakaj so med koncertom vrata v dvorano zaprta.

Mati: "Ker bi odhajanje ljudi motilo koncert."

•

Še otrok se čudi.

Zorica: "Atek, kako si takrat prav za prav poročil mamico?"

Oče: "No, vidiš, žena, še otrok se čudi, kako sem te mogel vzeti..."

•

Današnja mladina.

Teta: "Saj nisi več majhna, pa se še vedno igraš z dečki..."

Nečakinja: "Nasprotno! Čim večja postajam, tem raje jih imam..."

•

Moderna žena.

Emil: "Lepo, lepo, da ste se oženili z mojo ločeno ženo."

Dinko: "Pomislite, kadar me objame, me še pogostokrat imenuje z vašim imenom Dušan."

Emil: "Oha, moje ime je Emil, Dušan je bil oni drugi..."

•

Kukavica.

Zorica: "Ali je res, da kukavica leže jajca v gnezda drugih ptic?"

Teta: "Seveda je res."

Zorica: "To je prav lepo; s tem gotovo hoče prihraniti drugim delo."

•

Novoporočenec: "Ti, Marta, tale pečenka ima nekam zelo čuden okus."

Ona: "Tudi meni se čudno zdi. Res je, da se mi je pečenka nekoliko prismodila, toda saj sem jo namazala z vazelinom."

•

Gospa: "Bodite posebno oprezni, kadar brišete prah s teh dragocenih vaz."

"Nič se ne bojte, tudi če mi takale stvarca na nogo pade, ne bo bolelo, saj so vaze tako lahke."

•

Stari časi.

Da, da, prej so ljudje lahko dobro živeli. Če je kdo hotel pismo pisati, ni vzel jeklenega peresa, marveč si je kupil goso, ji je spulil pero, ostalo je pa dal speči."

Sredi med obema.

Dva vesela bratca sta srečala prijatelja ter se ga vsak pod eno pazduho oklenila. Med razposajenim razgovorom mu eden obeh zakliče: "Ne vem, ali si potepin ali bedak."

"Mislim, da sem baš v sredi med obema," je odgovoril prijatelj.

Različni vzroki.

V vojni sta se dva dobro ca pogovarjala in je prvi v šal: "Zakaj si se prijavil stovoljno k vojnikom?"

Drugi: "Ker nimam žene ljubim vojno."

Prvi: "Pri meni pa so vzroki popolnoma drugi: in ženo in ljubim mir..."

ZNIŽANA CENA KNJIG
KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane.....$3.00

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$1.00

ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 75c

PATER MALAVENTURA—V KABARETU—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....75c

ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....75c

JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 60c

ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....15c

"HERTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom —mehko vezana, stane samo.....10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo.....10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za $7.00.

Pišite pošto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

A. P.:

LASTOVKA

Trdo so trkale besede na mehko srce; besede, njeni duši tako tuje.

Brat pa ji ni rekel: "Saj je tudi moj otrok!" Kajti zgodilo bi se lahko bilo, da bi mu odgovorila kakor že večkrat: "Seveda, ti pa ti! Kadar hočeš pa je tudi tvoj!"

Zato je molčal. Emilijo je pa omrzljivost te ženske dušila. Toda lahko je trpeti človeku, ki upa. —

Olga se je ozrla na njo. Ležala je mirno in dihala težko. Ali je to ona mladenka na sliki? Oni obrazek? Edine oči so ostale neizpremljene in še v te je legla neka zamolklost. Morda zato, ker zre v tretjo sliko.

Na tej sliki sta dve deklici. Emilija in Olga se sprehajata ob potoku. Zaton solnca. Emilija je otožna.

Morje, sinje morje, kako daleč je še do tebe?

Tam, kjer se rahli solnčni žarki zlivajo z nežnimi valčki v mehko toploto, pomešano s sladkimi zvoki glasbe, ki prihaja od obali in vabijo, božajo trepetaje uho ter šepečejo vanj besede o ljubezni; tam se morda smehljaje sprehaja zdaj tisti, ki je pozabil na nesrečno deklico.

Zakaj ji vedno bolj poredkoma piše, zakaj so njegova pisma vedno krajša in suhoparnejša, tako da išče v njih zaman besed, ki bi tolažile, ki bi podpirale njen up?

O, tja na oni hrib bi pohitela, da ga vidi, da ga spomni obljube! Zdaj ima moč, zdaj je dosegel svoj cilj!

Nekega jutra se je zbudila ob nenavadni uri. Poživljena in čudovito dobre volje je planila pokonci, nagnila glavico skozi okna in se čudila. Trudne zvezdice ponočnjačice so že komaj odpirale oči; zadremale so, še predno jih je solnce popolnoma izbrisalo z neba.

"Kako krasno si nebo! Zakaj te ne smem gledati iz prijaznejšega kotiča te širne zemlje?"

In komaj je solnce vzšlo, je stekla klicat Olgo. "Pojdeš z mano?" In zasmejala se je vesela. Olga je začudeno vprašala:

"Ti tako zgodaj?"

Emilija pa je vsa živa in razposajena nagajivo nagnila glavico in tlesknila z ročicami. In odšli sta v rosno, megleno jutro. Emilija je prepevaje tekala po travniku, poljubljala mokrim rožicam glavice, božala hrošče, pogovarjala se z metulji. Vmes se je smejala, kot je Olga že davno ni čula.

"Emilija, danes te ne poznam."

Odgovorila ni na to, najbrž zato ne, ker odgovora ni vedela. Bilo je pač veselje brez vzroka, tisto veselje, ki ga nalije časih nevidna roka z nebes v bolna srca.

Naenkrat pa se je zdrznila. Spomnila se je nenadoma, da mora biti že pozno in da je že predolgo izostala. Vse njeno veselje je hipoma utonilo v tej bojazni.

Na povratku ni mnogo govorila, odgovarjala le kratko in raztreseno.

Komaj sta se približali domu, že je začula teta njen glas in jo počela že od daleč karati z ostudno bodečim glasom. Predolgo je že bila morala čakati na svojo žrtev. Ostre besede so morali čuti seveda tudi sosedje. Zdaj se je prikazal na oknu njen obraz, ves zaripljen od strastnega besedičenja.

"Ali me nisi čula, me nisi čula?"

Bila je tako grda, da bi celo dobri Bog ob pogledu na njo zamižal.

Siroti Emiliji je padel šopek iz rok in zbežala je domov. Olga je počasi odšla s povešano glavo proti domu. Uboga prijateljica se ji je silno zasmilila.

Nedolgo nato, komaj po preteku dobre ure, pa je nenadoma zopet prihitela k Olgi. Zbeganih oči, bleda v lica in oblečena površno, kakor je pač zbežala od doma. Olga se je prestrašila, v srcu ji je vztrepetala slutnja.

"Olga, glej, čitaj!"

S tresočo roko ji je ponudila pismo. Bilo je od njega. Naznanjal ji je s kratkimi besedami, da se je zaročil.

Olga je prebledela in dvignila strahoma pogled v njo. Njen obrazek je bil strašno izpremenjen. Tisto veselje je bilo torej krepčilo ostudne usode pred udarcem!

"Kako pa zdaj?" je vprašala Olga, ki je bila v tistem žalostnem položaju, ko človek najljubšemu bitju ne more pomagati.

Emilijin obrazek je izražal v okamenelih potezah napeto pričakovanje silno važnega sveta, terjal je odgovor od svoje najboljše prijateljice. O, da bi se sklonil v tem trenotku nad njo nebeški poslanec, angelj božji in ji pošepetal v uho skrivnostno besedo; ki bi ji potisnil v roko ključ do tajnih vrat, ki vodijo v jasnost in veselje!

Tega pa ni bilo. V žalostni zadregi je povesila Olga glavico in zaihtela. Bila je tako zbegana, da ni vedela, kaj se je nadalje zgodilo. Samo tega se je pozneje spomnila, da je Emilija parkrat obupno zaklicala: "Ti ne veš? Ti ne veš?"

Prišli so drugi in ju obstopili. Tudi teto je spoznala po glasu.

"I, kajpada, o, o, te punce, to pa je sramota, he! Pa kaj bi z ubežno nevesto! Uh, te oči, te oči! Bog me varuj nepremišljene besede!"

Takrat je gnus predramil Olgo. Videla je, da je Emilija zbežala kot blazna, bežala med jokom, ki ni več izražal boli, temveč strah. Od tedaj je bila ubita.

• • •

Te tri slike so predstavljale vsebino njenega življenja; njega sladkost in grenkost, svetlobo in temo, začetek in konec. Kajti po tistem dogodku je njena pesem utihnila, blesk njenih oči je ugasnil. Ginevala je cvetka, od vročih solz zalivana. Lastavica, še negodna, brezkrilna in že ujeta — za večno!

On se je bil medtem poročil s svojo tujo zaročenko. Počela je bledeti in pokašljevati. Jeseni se je plamen njenih želja še enkrat dvignil do upa. Strahoma je zaupala očetu željo, govoriti z njim, proseč ga, naj piše ponj. Računala je s plemenitim razumevanjem Vladka kot prijatelja, hotela prositi ga, naj ji omogoči oditi odtod — kamorkoli.

Očetu pa se je stemnil obraz, obregnil se je in odšel, mrmrajoč besedo, ki se je glasila kakor "neumnost".

Morje, sinje morje, kako silno daleč si zdaj naenkrat od mene! O, zaspala bi rada, zaspala tako globoko in trdno, da ne bi čutila, kadar bi jo prenesli tja, kjer bi se zbudila, zbudila pod rajskomilim južnim solncem! Tam bi jo solnce pobožalo, kakor poboža mati svoje dolgo pogrešano dete.

Sredi zime je morala v postelj.

Takrat se je teta spomnila svojega mlajšega brata, župnika na deželi, ki je nekoč pisal ponjo, in odpotovala je k njemu.

Sodnik pa se je zamislil. Spoznal je, da ga hoče zapustiti vse, kar bi ga spominjalo na njo, ki jo je sovražil; vse, kar se je bilo utihotapilo z juga sem gori in se dotaknilo njegove usode. Z nemirom v srcu je hodil okoli hčerke, povpraševal jo, kaj ji je, česa si želi.

Morda pa je v tej pozni dobroti začutil, da je odgovor zapisan v njenih očeh, ker se je sramoval prašanja in vselej tiho odšel, ko ni dobil odgovora.

Topi vsakdanjec je jel premišljevati; zavedal se je, da ji je očetoval slabo.

(Dalje prihodnjič.)

IZVRSTNA PRILIKA
Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

Te velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

Te vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Pošiljam $.....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA